

A fejlődő országok nagyvárosainak élelmezési problémái, különös tekintettel Afrikára

A fejlődő országokban a kínálati oldal összefogásához, az érdemi árualap kialakításához és a minőségi követelmények biztosításához elengedhetetlen a nagybani piacok létesítése és működtetése, aminek előfeltétele a termelői szervezetek kialakítása és eredményes működése. Az előadók egybehangzó véleménye szerint a legfontosabb feladat a termékek minőségét javító, biztosító feltételek biztosítása, amit hihetetlenül megnehezít az a tény, hogy az egyes családi gazdaságok egy-egy termékből – különösen a zöldség-gyümölcs ágazatban - egyenként csak nagyon kis mennyiséget tudnak szállítani. Ez pedig azt jelenti, hogy nagyon nagy számú, minőségi szempontból rendkívül heterogén tételből lehet csak összeállítani a nagybani piacok szempontjából már érdemnek számító árualapot. Ilyen megközelítésben nagyon nagy szerepe van azoknak a szövetkezeti vagy vállalati struktúráknak, amik képesek a termelői háttér összefogását olyan formában megoldani, hogy ezzel párhuzamosan speciális szolgáltatásokkal, szaktanácsadással, finanszírozással segítik a gazdákat az egységesebb, minőségi szempontból magasabb kategóriát képviselő termékek előállításában. Különösen az állattenyésztésben jelent nagyon nagy kihívást az évszázados szakmai hagyományok megváltoztatása, ami előfeltétele a kor kihívásainak megfelelő termelési módszerek bevezetésének. Világviszonylatban pedig arra van szükség, hogy az afrikai országok gazdái tisztességes versenyben juthassanak piacra és a fejlett országokban bevett kamatszintek mellett juthassanak fejlesztési forrásokhoz. Ezzel párhuzamosan viszont nem szabad szem elől téveszteni azt a tényt, hogy ha nem lehet ugyanazon életkörülményeket biztosítani a városi és a vidéki környezetben lakóknak, nem lehet megállítani a vidéki népesség városok felé való migrációját, ami egyben azt is jelenti, hogy idővel nem lesz elegendő munkaerő a mezőgazdasági tevékenység folytatásához.

A [FARM](#) alapítvány (*Fondation pour l'agriculture et la ruralité dans le monde*) és a Pluriagri egyesület szervezésében került sor arra a hagyományos decemberi konferenciára, ami a fejlődő országok élelmezési problémáival foglalkozik. Az idei év témája – kapcsolódva ahhoz, hogy 2014 a családi gazdaságok éve lesz – annak vizsgálata, miként tud a családi gazdálkodás szerepet vállalni a városok (és ezen belül elsősorban a fejlődő országok nagyvárosai) élelmezésében? (*Nourrir les villes: une chance pour les agricultures familiales?*)

A becslések szerint 2050-ben a fejlődő országok népességének kétharmada városi környezetben fog élni, míg jelenleg ez az arány csak 50%. Ez a tendencia nagyon komoly perspektívákat nyithat meg a családi gazdálkodók előtt – fejtette ki **Eric Lainé**, a Pluriagri egyesület elnöke -, ám csak akkor, ha képesek lesznek alkalmazkodni a megváltozó mennyiségi és minőségi igényekhez. A konferencia nem csak a termelés, de a földolgozás és a kereskedelem szerepét is vizsgálta, mivel ezek nélkül a gazdálkodók egyedül nem tudnak megfelelni a keresleti oldalnak.

A vitaindítót tartó **Jean-Michel Sourisseau** ([CIRAD](#)) arra kereste a választ a kutatás szemszögéből, milyen kihívásokat jelent az extrém sokszínűséget mutató családi gazdálkodás számára a városok élelmezése?

A kérdés vizsgálatában alapvető fontosságú az a tény, hogy a termelési technológiák fejlődése és a motorizáció terjedése miatt hatalmas különbségek jöttek létre a világ gazdatársadalmában – a legfejlettebb országokban egy aktívra ezer gabona-egyenérték tonnányi termék előállítása jut (ez a világ gazdáinak csupán 1%-át jelenti!), a még ma is csak kézi munkaerőre támaszkodók körében (és ez jelenti a gazdák egyharmadát a világban) csak egy tonna. A zöld

forradalom kézi erővel gazdálkodó résztvevői körében egy aktívra éves szinten 10, az állati erőre támaszkodó igavonást is alkalmazók körében 100 tonna a megtermelt gabona-egyenérték mennyisége – ők szintén egyharmad-egyharmad arányt jelentenek a világ 1,3 milliárd mezőgazdasági aktív munkavállalójából. Ez az ellentét megnehezíti annak meghatározását, mit is jelent valójában a családi gazdálkodás: a kutatók szerint **családi gazdálkodás az, amikor a gazdaságban végzendő munkákat kizárólag a család munkaerejére támaszkodva, állandó alkalmazottak nélkül végzik el.**

Az értékesítési módok, lehetőségek vizsgálatakor hasonlóan nagy különbségek vannak, de itt sokkal inkább az egyes termékpályák esetében mért családi gazdaság-szerepvállalás terén. Megállapítható, hogy a világban a rizs, a kávé és a kakaó teremelésében van legnagyobb szerepe a családi gazdaságoknak, ám komoly különbségek tapasztalhatók az egyes földrészek között is.

1. kép Útmenti piac Guineában (Somogyi György fölvétele)

A városok élelmezésénél a különbség elsősorban a települések méretében van, ha az alapvető élelmiszerekről, ezen belül a gabonafélékről van szó: a fejlődő országok nagyvárosainak esetében az import élelmiszerek dominálnak, a kisebb településeken viszont a helyi termelők a meghatározók. Egyértelműen a lokális gazdaságok a meghatározók település-

mérettől függetlenül a tej, hús és zöldség-gyümölcs ellátásban és ez a jövőben sem fog érdemben megváltozni. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni két tényezőt: elsősorban a nagyvárosokban már a fejlődő országokban is megjelentek a nagy kereskedelmi láncok, másrészt egyre nagyobb szerepet töltenek be a különböző szabványok, minőségi és élelmiszer-biztonsági előírások, amiknek belátható időn belül a fejlődő országok gazdálkodóinak is egyre inkább meg kell felelniük.

Mindenképpen elengedhetetlen a családi gazdálkodás modernizációját, a kor kihívásainak megfelelni képes termelés és termék-forgalmazás megteremtését támogató állami politikák és támogatási formák léte. Hasonlóképpen fontos mindazon infrastrukturális fejlesztések megvalósítása, amik elengedhetetlenek ahhoz, hogy a szállítási, raktározási és földolgozási veszteségek csökkentésével érdemben javítható legyen a fejlődő országok mezőgazdaságának hatékonysága, ezen keresztül csökkenthető legyen a vidéki népesség körében a szegénység.

A fejlett országokban működő, a lakosság ellátásában megkerülhetetlen szerepet játszó nagybani piacok fejlődő országokban való kialakításának lehetőségeit vizsgáló kerekasztal-beszélgetés bevezetőjében [Marion Guillou](#) (az [Agreenium](#) elnöke, a [FACCE-JPI](#)¹ elnök-asszonya) úgy fogalmazott, a fejlődő országok mezőgazdasági termelésének állami támogatási formái, a hatékony állami politika egyik pontja a nagybani piacok létesítése és eredményes működtetése. Ez ugyanis nem csak magát a termék-értékesítést segítheti, de nagyon fontos szerepet tölthet be a piaci árak **áttekinthető** alakításában is.

Általában a nagybani piacok lényegéről és konkrétan a franciaországi (ezen belül a párizsi) nagybani piacokról [Dominique Batani](#), a [Rungis](#) igazgatója számolt be. Szerinte a nagybani piacok és a nagy kereskedelmi láncok nem konkurensai, sokkal inkább kiegészítői egymásnak, ahol a nagybani piac a viszonteladóknak a minőséget igyekszik minél több

¹ Joint Programming Initiative on Agriculture, Food Security and Climate Change

termékcsoportban kínálni - és esetenként a nagykereskedelem számára a „vész tartalékok” jelentik – ezt mutatja, hogy a nagy láncok képviselőket tartanak fenn a Rungis-en.

De amíg Európában ezek a piacok jól működnek, Afrikában ez messze nem ilyen egyértelmű. A bouaké-i (Elefántcsontpart) nagybani piac példáját **Amara Dao** piac-igazgató mutatta be, aki aláhúzta, az országban jelenleg működő ilyen piacok létrehozását a kormányzat a nyolcvanas években kezdte el, amikor a korábban élelmiszerből teljesen önellátó országban megjelentek az első ellátási problémák. Az első egységek a kilencvenes években nyíltak meg, zömében a zöldség-gyümölcs termelésre szakosodva, illetve egyet kifejezetten az ország egyik fő exportcikkének számító mangó fõlvásárlására és nagybani kereskedelmére, exportjára érdekében. A piacok a kezdeti években a létrehozókat is meglepve nagyon jól működtek, közel 75%-os kihasználtság mellett, majd ezt a 2002-ben kirobbanó belpolitikai válság megtörte. A belpolitikai helyzet viszonylagos stabilitásának visszatérte után részben uniós segítséggel igyekeztek újraindítani a piacok működését, ám egyre inkább szembesülni kellett azzal a ténnyel, hogy a korábbi idõszakkal ellentétben már sokkal inkább meghatározza a kereskedelmet a kereslet, amit a termelésben is mindenképpen figyelembe kell venni. Azaz csak azt szabad és kell termelni, amire van valós piaci kereslet, a nagybani piacoknak pedig törekedniük kell arra, hogy gyakorlatilag az európai gyakorlatnak megfelelő minõségbiztosítási, raktározási és logisztikai rendszert kell mûködtetniük, különösen az exportra szánt áru esetében. Aláhúzta, a nagybani piacok mûködtetése tapasztalataik szerint akkor lehet igazán eredményes, ha a termelõk is részesei lehetnek a mûködéssel kapcsolatos döntéshozatali folyamatoknak, lehetõség szerint az õket képviselõ termelõi egyesületeken keresztül. Ez viszont azt is lehetõvé teszi, hogy a termelõk készek legyenek azokra az erõfeszítésekre, amik a minõségi követelményeknek való megfeleléshez szükségesek. **Amara Dao** érdekességként, de nagyon fontos adalékként hozzátette, a piac elsõdleges beszállítói körét jelentõ termelõi csoportok, egyesülések zömét nõk alkotják és irányítják, a férfiak szerepe majdhogynem másodlagos.

A tanzániai gazdacsoportok országos hálózatának (*Mtandao wa Vikundi vya Wakulima Tanzania*, [MVIWATA](#)) vezérigazgatója, **Stephen Ruvuga** a kistermelõk termékei értékesítésének szervezését mutatta be. Az õ gyakorlatuk fõ eleme az volt, hogy az ezt szolgáló nagybani piacokat a fõ termelési körzetekben hozzák létre, ezen keresztül megkönnyítve a kistermelõk piacra jutását, a közös raktározási infrastruktúra kialakítását és mûködtetését, a termékek minõségének megõrzését és a termelõk és kereskedõk közötti közvetlen találkozás lehetõségét. A sikeresen mûködõ „marketing” és kereskedelem érdekében elengedhetetlen volt a lehetõ legszélesebb érintetti kör közös platformra hozása, ideértve a finanszírozási háttérrel is, amiben a francia fejlesztési ügynökség ([AFD](#)) és az EU is szerepet vállalt. A sikeres mûködés egyik alapeleme az érintettek közötti rendszeres információ-csere, egyeztetés, amire havi rendszerességgel kerül sor.

Az elhangzottakat [Marion Guillo](#) összefoglalva úgy fogalmazott, a fejlõdõ országokban a kínálati oldal összefogásához, az érdemi árualap kialakításához és a minõségi követelmények biztosításához elengedhetetlen a nagybani piacok létesítése és mûködtetése, aminek elõfeltétele a termelõi szervezetek kialakítása és eredményes mûködése. Hozzátette, a mobil telefonok térhódítása esélyt ad az érintetteknek arra, hogy a piaci információkhoz való szinte azonnali hozzáférésnek köszönhetõen érdemi alakítói legyenek a kereskedelemnek.

A nyugat-afrikai élelmiszer-ágazat kiépítésével, a szereplõk elvárásaival foglalkozó kerekasztal elnöke Jean-Luc François (Francia Fejlesztési Ügynökség – [AFD](#)² -

² Az AFD által támogatott fejlesztési projektek elsõdleges célja a szegénység csökkentése a világban. Kiemelt földrajzi prioritást élvez Afrika, a [projektek körében pedig az egyik fejlesztési terület a mezõgazdaság.](#)

mezőgazdasági, vidékfejlesztési és biodiverzitási divíziójának vezetője) volt, aki szerint megkerülhetetlen olyan stratégiák kidolgozása, amik az érintettel legszélesebb körét képesek összefogni a közös célok érdekében.

2. kép Citrusárus Marokkóban egy, az Atlaszhoz közeli faluban

Marie-Andrée Tall (elnök, [Association Afrique Agro-Export](#) (AAFEX), Szenegál) arra hívta föl a figyelmet, hogy a zöldség-gyümölcs termelés az egyik legjövedelmezőbb mezőgazdasági ág, lényegesen nagyobb hozzáadott-értékkel és jövedelemmel, mint a szántóföldi kultúrák. A termelés zömét a családi gazdaságok jelentik, a velük párhuzamosan termelő, külföldi tulajdonú gazdaságok elsősorban európai exportra termelnek. A kormányzat törekvése, hogy az ágazat exportját megduplázzák, ez azonban leghatékonyabban úgy valósítható meg, ha földolgozott árut értékesítenek a külpiacokon – ennek előfeltétele a helyi földolgozóipari háttér megteremtése. A belföldi kínálatban jelen lévő importált friss és földolgozott zöldség-gyümölcs jelenléte azt mutatja, hogy van egy piaci rés, amit érdemes lenne belföldi termékekkel kitölteni, de az ehhez szükséges fejlesztéseket

hathatós állami támogatások nélkül nagyon nehéz megvalósítani.

Tom Gambrah (ügyvezető igazgató, Premium Foods Ltd., a nyugat-afrikai gabonatermelők egyesületének - [Réseau Ouest-Africain des Céréalières](#) - alelnöke, Ghana) szerint a térségben az egyik legfontosabb föladat annak biztosítása, hogy az adott helyen fölöslegben termelt termékeket a keresleti piacot jelentő térségekben lehessen értékesíteni. Álláspontja az, hogy nem csak a termelők és a termelés összefogására van szükség, de meg kell teremteni azokat a sokszor közös szolgáltatási egységeket (oktatás, képzés, mezőgazdasági gépmunka, alapanyag-beszerezés, stb.) és a termelést segítő kutatási háttérrel, amivel érdemben növelhető a munka eredményessége és javíthatók a családi gazdaságok jövedelmi viszonyai. Erre a szervezési modellre jó példa az általa képviselt Premium Foods Ltd. is, ami még a termelés finanszírozására is érdemi megoldásokat kínál a vele kapcsolatban álló termelők számára.

A szántóföldi kultúrákkal kapcsolatosan **Boubacar Soumaré** (főtitkár, Union des professionnels agricoles pour la commercialisation des céréales au Mali, [Faso Jigi/PACCEM](#), Mali) azt emelte ki, hogy a gabonapiac liberalizációja kapcsán döböntek rá arra, hogy a termelők nem voltak erre fölkészülve és az egyes szervezetekbe való tömörítésük nélkül képtelenek lennének a piaci körülményekhez alkalmazkodni. Ezen keresztül biztosítható, hogy a termelés mennyiségben és minőségben is minél hatékonyabban szervezhető legyen. Az állattenyésztésben **Roger Félix Boni** (külszervezeti ügyekért felelős titkár, COFENABVIAO³, Elefántcsontpart) szerint az egyik legnagyobb kihívás számukra annak a termékértékesítési rendszernek a megteremtése volt, ami nem csak a keresletet és a kínálatot kapcsolta össze, hanem elsősorban a szakképzésen keresztül képes biztosítani azt a szakmai háttérrel, ami a minőségi és mennyiségi állattenyésztés létezéséhez elengedhetetlen. A munka része volt, hogy a takarmánygyártókkal való együttműködésben kialakították azt az állat-egészségügyi, állat-orvosi hálózatot is, ami az állományok egészségi állapotának javításával a végtermékek minőségét is javítani tudta. Még megoldandó föladat a legszigorúbb követelményeknek is megfelelni képes vágóhídi hálózatnak a kiépítése, amiből már olyan termékek kerülnek ki, amik egyenrangú versenytársai az uniós vágóhidakról kikerülő termékeknek.

³ Confédération des fédérations nationales de la filière bétail et viande des pays de l’Afrique de l’Ouest

Az előadók egybehangzó véleménye szerint a legfontosabb feladat a termékek minőségét javító, biztosító feltételek biztosítása, amit hihetetlenül megnehezít az a tény, hogy az egyes családi gazdaságok egy-egy termékből – különösen a zöldség-gyümölcs ágazatban - egyenként csak nagyon kis mennyiséget tudnak szállítani. Ez pedig azt jelenti, hogy nagyon nagy számú, minőségi szempontból rendkívül heterogén tételből lehet csak összeállítani a nagybani piacok szempontjából már érdeminek számító árualapot. Ilyen megközelítésben nagyon nagy szerepe van azoknak a szövetkezeti vagy vállalati struktúráknak, amik képesek a termelői háttér összefogását olyan formában megoldani, hogy ezzel párhuzamosan speciális szolgáltatásokkal, szaktanácsadással, finanszírozással segítik a gazdákat az egységesebb, minőségi szempontból magasabb kategóriát képviselő termékek előállításában. Különösen az állattenyésztésben jelent nagyon nagy kihívást az évszázados szakmai hagyományok megváltoztatása, ami előfeltétele a kor kihívásainak megfelelő termelési módszerek bevezetésének.

Milyen mezőgazdasági modellekkel biztosítható a városok élelmezése? A szekciót elnöklő **Damien Conaré** (főtitkár, Chaire Unesco Alimentations du monde, [Montpellier SupAgro](#)) által megkérdezett előadók egyaránt azt hangsúlyozták, ha nem lehet ugyanazon életkörülményeket biztosítani a városi és a vidéki környezetben lakóknak, nem lehet megállítani a vidéki népesség városok felé való migrációját, ami egyben azt is jelenti, hogy idővel nem lesz elegendő munkaerő a mezőgazdasági tevékenység folytatásához.

André Beaudoin (gazdálkodó, az [Union des producteurs agricoles Développement international](#) főtitkára, Québec, Canada) arra hívta föl a figyelmet, hogy a családi gazdálkodók esetében az egyik legnagyobb probléma, hogy nem ugyanolyan eszközökkel „harcolnak” a piacért, mint a nagy vállalatok, akik sokszor a dömpinget is megengedhetik maguknak. Példának Haitit hozta, ami néhány évtizede még 90%-ban önellátó volt élelmiszerből, mára az ország a vámok lebontása miatt 90%-ban az élelmiszer-segélyekből él. Véleménye szerint a globális élelmezési kihívások szempontjából az elsődleges kérdés továbbra is az lesz, milyen mennyiségű terméket képes a világ mezőgazdasága megtermelni, és ilyen szempontból nem meglepő, hogy a városi népesség is egyre inkább a mezőgazdasági termelés felé orientálódik és sokan a városi környezetben próbálnak meg – nem is sikertelenül – élelmiszert termelni. Ez azonban sokszor már egyáltalán nem hasonlít a klasszikus mezőgazdasági termelésre, mivel nemritkán hiperintenzív kertészeti kultúrákról van szó, amik társadalmi elfogadottsága egyelőre nem egyértelmű – ezen kell mindenképpen változtatni, hiszen a cél itt is ugyanaz, mint a hagyományos agrártermelésben, azaz az élelmiszerek előállítása. Másik probléma, hogy a világ mezőgazdasági termelésének globalizációjával a termelési és forgalmazási rendszerek atomizálódtak – ma könnyebb egy tonna gabonát megvásárolni és Bamakóba küldve ott eladni, mint Bamakóba az onnan néhány száz kilométerre lévő gazdaságból. Míg ötven évvel ezelőtt a piac liberalizálásával egy időben a fejlett országokban megjelentek a termelőket összefogó értékesítési formák és érdemben ellene hatottak a liberalizáció termelőkre nézve negatív hatásainak, globális körülmények között erre már nincs lehetőség.

Nicolas Bricas (kutató, az élelmezés szocio-ökonómiai kérdéseinek szakértője, [UMR "Marchés, organisations, institutions et stratégies d'acteurs"](#), [Cirad](#)) szociológiai szempontból vizsgálva a kérdést arra helyezte a hangsúlyt, hogy a világ számos részén a fiatalok nem akarnak a mezőgazdaságban maradni, mert nem látják vonzóknak az élet- és munkakörülményeket, különösen a városi környezet ígérte feltételek ismeretében. Pedig a fejlődő országok jelentős részében a még mindig nagyon jelentős demográfiai növekedés miatt hatalmas munkahely-teremtési kényszer nehezedik a politikára, amit a fiatalok városi környezet felé történő migrációja még inkább nehezít. Leszögezte, **nem elég csak a termelés**

különböző formáival törődni, elengedhetetlen a földolgozást és a kereskedelmet is részleteibe menően vizsgálni! Szerinte nem a családi gazdálkodással van baj, hanem azzal, hogyan történik a termékek földolgozása és miként értékesül az élelmiszer a városokban.

A városi környezetben jelentkező élelmiszer-igények és a családi gazdaságok közötti kapcsolatot biztosító közpolitika volt az utolsó kerekasztal témája, az elnöki föladatokat [Michel Petit](#), a FARM tudományos tanácsának elnöke (a Világbank korábbi mezőgazdasági és vidékfejlesztési igazgatója) látta el.

Cecilia Rocha (igazgató, [School of Nutrition, Ryerson University](#), Canada) a brazil kormány „nulla éhezés” ([Zero hunger](#)) programját mutatta be, amit egy olyan környezetben valósítanak meg, ahol a gazdaságok 84,4%-a a családi gazdaságok körébe tartozik, az átlagos birtokméret 18,37 ha (a mezőgazdasági vállalatoknál ez 309,18 ha) és a mezőgazdaságilag művelt területek 24,3%-át fedik le. A családi gazdaságok adnak munkát a mezőgazdasági aktív munkavállalók 74,4%-ának, tőlük származik a megtermelt manióka 87, a bab 70, a kukorica 46, a kávé 38, a rizs 34, a tej 58, a baromfi 50, a sertéshús 59 és a marhahús 30%-a. A programot több, a családi gazdaságok megerősítését célzó terv előzte már meg, többek között a termelési háttér erősítő [PRONAF](#)⁴, vagy a [PAA](#)⁵ – ez utóbbi a brazil GDP alig 0,001%-át lekötve közel 200 ezer termelőtől vásárolt föl 3 millió tonnányi terméket. A családi gazdaságok erősítését a helyi gazdákkal való együttműködésen keresztül szolgálja az iskolai étellemezési program ([Alimentação escolar](#)) is, amire a szövetségi kormány évente 1,7 milliárd USD-t fordít. 2009-ben olyan jogszabály született ([Lei nº 11.947/2009](#)), ami előírja, hogy a program költségvetéséből vásárolt élelmiszerek 30%-át kis családi gazdaságoktól kell beszerezni. Jelentősek a brazil nagyvárosok vidékfejlesztési programjai is, ahol valójában a város környéki mezőgazdaságnak igyekeznek kellő piacot teremteni a városokban – ennek köszönhetően a jobb jövedelmi körülmények közé kerülő vidéki lakosság körében fékeződik a városokba irányuló migráció. A program ötlete egyébként Belo Horizonte város önkormányzatának hasonló programjából származik és ez lett szövetségi program 2003-ban. A program megvalósítása során nagyon komoly kihívást jelentett-jelent a termelők információval való ellátása és képzése is, valamint annak megoldása, hogy számos nagyváros nem tudja megoldani, hogy az iskolai étellemezési programon belül a kis családi gazdaságoktól való beszerzések aránya elérje a 30%-ot.

Sudha Narayanan (egyetemi tanár, [Indira Gandhi Institute of Development Research](#), India) az indiai élelmiszersegély-programot mutatta be, ami az ország számára még ma is megkerülhetetlen fontosságú terület – politikai öngyilkosságot követ el az az állami vagy szövetségi kormány, ami nem fordít erre kellő hangsúlyt és nem tesz meg mindent az Indiában még ma is jelentős alultápláltság és éhezés fölszámolása érdekében. Aláhúzta, az ártámogatáson, állami fölvasárláson és értékesítésen nyugvó rendszer semmiképpen nem nevezhető túlzónak, mivel nem ösztönzi a termelőket a termelés szükségleteket meghaladó szintre emelésére.

Lapodini Marc Atouga, ([CEDEAO/ECOWAS](#)-biztos, a mezőgazdasági, környezetvédelmi és vízügyi kérdések felelőse, Nigéria) nyugat-afrikai helyi étellemezés-biztonság megteremtésére tett erőfeszítéseket mutatta be. Szerinte a családi gazdaságok számára a városok étellemezéssel való ellátása olyan hatalmas lehetőség, ami a jövőben mind nagyobb szereppel fog majd bírni. Ezzel együtt elengedhetetlen a mezőgazdaság feltőkésítése, de ez nem megy a jelenlegi 15-25%-os kereskedelmi banki kamatok mellett, miközben az USA-ban

⁴ National Program for Strengthening Family Agriculture - [Programa Nacional de Fortalecimento da Agricultura Familiar](#)

⁵ Food Acquisition Program - Programa de Aquisição de Alimentos

200 éve nem ment a mezőgazdasági kamat 4,75% fölé, de Európában sem haladja meg az 5%-ot. Úgy fogalmazott, az afrikaiaknak elégük van abból, hogy mások mondják meg nekik, mit tegyenek, ők akarják a kezükbe venni a sorsuk alakítását. Nagyon jelentős társadalmi igazságtalanságnak tartotta, hogy saját piacaikat tönkreteszik a fejlett országokból érkező, támogatott áron, állami közvetítéssel fölvásárolt áruk, legyen szó európai tejről vagy amerikai gabonáról olyan versenytorzító hatásokat okozva, amiket nem tudnak kompenzálni. Csak arra van szükségük, húzta alá, hogy tisztességes piaci verseny mellett a családi gazdaságaiknak lehetőségük legyen a megerősödéssel. A CEDEAO vonatkozó programjának célja, hogy a városi környezetben jelentkező élelmiszer-igényeket minél nagyobb arányban a periurbánus környezetben élő családi gazdaságokkal lehessen megtermeltetni, ennek érdekében azonban néhány nagyon komoly problémára kell tartós és megnyugtató megoldást találni:

- a birtokszerkezet és a birtokpolitika megerősítése,
- a nagybani piacok létesítése, működtetése, fejlesztése,
- a közvetlen értékesítési csatornák támogatása.

Somogyi Norbert, Párizs